บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาทรรศนะของนักสังคมวิทยาไทยต่อการจัดประสบการณ์ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2534 โดยใช้การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและเนื้อหาสาระในระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมในทศวรรษหน้า โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยวิธีเลือกสุ่มแบบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมวิทยาที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. สำเร็จการศึกษาทางสาขาสังคมวิทยาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
2. เป็นอาจารย์สอนทางสาขาสังคมวิทยาในระดับอุดมศึกษา หรือ
3. มีประสบการณ์ทางด้านสังคมวิทยาอย่างน้อย 3 ปี หรือ
4. มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ หรือ
5. เป็นผู้เชี่ยวชาญจากสาขาชำนาญพิเศษด้านต่าง ๆ ทางสังคมวิทยา

ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามข้อ 1-4 จำนวน 5 คน ให้เป็นผู้เสนอชื่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมวิทยา คนอื่น ๆ ตามเกณฑ์ในการเลือกผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว โดยคำนึงถึงการกระจายตามหน่วยงานและลักษณะการทำงาน แล้วผู้วิจัยนำรายชื่อที่ได้รับการเสนอนั้นมาจัดเรียงลำดับจากผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อ ด้วยความถี่จากมากไปหาน้อยตามลำดับ จนได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ แล้วติดต่อถามความสมัครใจและความร่วมมือในการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว โดยผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการแสดงทรรศนะจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเข้าชี้แจงรายละเอียดด้วยตนเองเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและความสำคัญในการตอบ ซึ่งจะเป็น

ประโยชน์ต่อการวิจัยและวิธีการแต่ละขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวทราบ ได้ผู้เชี่ยวชาญที่สมัครใจจะตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 20 คน ซึ่งล้วนเป็นผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ข้างต้นเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำแนกตามหน่วยงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการจำแนกผู้เชี่ยวชาญตามหน่วยงาน

ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน	จำนวน
1. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2
2. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	3
3. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2
4. ภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	2
5. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	3
6. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1
7. ภาควิชาสารัตถศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1
8. สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	1
9. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	1
10. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	2
11. กองวิจัยและประเมินผล กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย	1
12. กองอนุเคราะห์เด็ก กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย	1

โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Macmillan) ได้ศึกษาและเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยตามเทคนิคเดลฟายว่า ควรมีจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสม พบว่า หากผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงไม่ควรน้อยกว่า 17 คน (เกษม บุญอ่อน 2522: 28) จากการวิจัยของโทมัส ที แมคมิลแลน ผู้วิจัยจึงถือว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญ 20 คน เหมาะสมเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษารวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน ขอบเขตและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของสังคม ปัญหาของสังคม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา เศรษฐกิจ ตลอดจนการเมืองการปกครอง จากเอกสาร วารสาร หนังสือวิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.2 ศึกษางานวิจัยพื้นฐานเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อคุณภาพการประถมศึกษาในปี พุทธศักราช 2534 เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พุทธศักราช 2525-2534 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองในปัจจุบันและอนาคต คุณลักษณะบางประการของการดำเนินชีวิตของคนไทย คุณลักษณะของนักเรียนที่จะจบประถมศึกษาในอนาคต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือของการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

2.1 แบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาข้อ 1.1 และ 1.2 มากำหนดกรอบ (Frame) ซึ่งจะแบ่งเป็นทรรศนะในสภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต โดยมีขอบเขตการถาม ดังนี้

ก. ลักษณะพื้นฐานของสังคมไทย

1. 1.1 ลักษณะของสังคมไทย

   1.2 ชนชั้นทางสังคม

   1.3 ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

   1.4 การดำเนิน

2. ค่านิยม

3. ศาสนา

4. สภาพเศรษฐกิจ

5. การเมืองการปกครอง

ช. ปัญหาสังคม

1. ปัญหาสังคมที่สำคัญ
2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา
3. มาตรการในการแก้ปัญหา

ก. คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์

ง. การจัดการทางการศึกษา

1. ระยะเวลาและเกณฑ์ในการเข้าเรียน
2. การให้บริการของรัฐ
3. การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา
4. การวางแผนการศึกษา

จ. ประสบการณ์ที่จำเป็นต้องจัด

1. หลักสูตรเกี่ยวกับสภาพสังคมที่บรรจุอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521
2. ทักษะทางสังคม
3. เจตคติ
4. เนื้อหาสาระ

จากกรอบ (Frame) ที่ได้จากการศึกษารวบรวมข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยนำมาสร้างแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ปัญหาสังคม การจัดประสบการณ์ การจัดการศึกษาภาคบังคับในปี พุทธศักราช 2534 ประมาณ 20 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบตามทรรศนะของแต่ละท่านอย่างมีอิสระ

2.2 แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยรวบรวมทรรศนะที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรกของผู้เชี่ยวชาญ นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับทรรศนะของนักสังคมวิทยาไทยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2534 โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประมาณ 149 ข้อ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างชุดเดิมแต่ละคนตอบโดยการให้น้ำหนักความเป็นไปได้ของคำถามแต่ละข้อ

2.3 แบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของคำถามแต่ละข้อ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความเดิม โดยเพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ช่วงของพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญนั้น ๆ ตอบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทบทวนคำถามและคำตอบในรอบที่ 2 ของตนแล้วตอบกลับมาอีกครั้งหนึ่ง

ในการตอบแบบสอบถามรอบนี้ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนจะทราบว่าตนมีทรรศนะแตกต่างหรือไม่แตกต่างไปจากทรรศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเพียงไร และจะได้พิจารณาว่าเห็นด้วยกับความสอดคล้องของทรรศนะผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ หรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผลประกอบการยืนยันคำตอบเดิมที่อยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์นั้น

นำแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของคำถามแต่ละข้อ ถ้าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าไม่มากกว่า 1.50 แสดงว่าทรรศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรมีความเห็นสอดคล้องกัน และเพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกันของทรรศนะจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำคำถามแต่ละข้อมาคำนวณหาค่าฐานนิยม (Mode) แล้วนำมาหาค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ ถ้าค่าผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อความนั้น ผู้วิจัยจะนำคำถามที่สอดคล้องกันในรอบนี้มาสรุปเป็นทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยาไทยต่อการจัดประสบการณ์ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2534

ตามปกติเทคนิคเดลฟายนี้จะใช้แบบสอบถาม 4 รอบด้วยกัน แต่จากผลการวิจัยพบว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 มีความแตกต่างกันน้อยมาก ผู้วิจัยจึงยุติการถามลงในรอบนี้

3. <u>การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล</u>

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามรอบที่ 1, 2 และ 3 ตามขั้นตอนที่กล่าวแล้วในข้อ 2 สรุปได้คือ รอบที่ 1 ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงทรรศนะต่อหัวข้อในแบบสอบถามปลายเปิด แล้ววิเคราะห์เนื้อเรื่อง (Content Analysis)

ผู้วิจัยนำคำตอบในรอบแรกมาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ในแบบมาตราส่วนประเมินค่า 6 สเกล

นำคำตอบในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อ แล้วแสดงตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นตัวอย่างประชากรแต่ละคนตอบ แล้วนำแบบสอบถามนี้กลับไปถามในรอบที่ 3

จากคำตอบของแบบสอบถามในรอบที่ 3 ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

การแปลผลของแบบสอบถามในรอบที่ 2 และ 3 ใช้เกณฑ์ดังนี้

1. มัธยฐาน

จากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 6 สเกล ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 6 ระดับดังนี้

1 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้น้อยที่สุด หรือเป็นไปไม่ได้เลย หรือไม่เห็นด้วยเลย
2 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้น้อย หรือเห็นด้วยน้อย
3 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้ค่อนข้างน้อย หรือเห็นด้วยค่อนข้างน้อย
4 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้พอควร หรือเห็นด้วยพอควร
5 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้มาก หรือเห็นด้วยมาก
6 คะแนน สำหรับข้อความที่เป็นไปได้มากที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายความว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้น้อยที่สุด หรือเป็นไปไม่ได้เลย หรือไม่เห็นด้วยเลย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 1.50 ถึง 2.49 หมายความว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้น้อย หรือเห็นด้วยน้อย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 2.50 ถึง 3.49 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างน้อย หรือเห็นด้วยค่อนข้างน้อย

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 3.50 ถึง 4.49 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้พอควร หรือเห็นด้วยพอควร

ค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 4.50 ถึง 5.49 หมายกวามว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้มาก หรือเห็นด้วยมาก

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 5.50 หมายความว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้มากที่สุด หรือเห็นด้วยมากที่สุด

2. พิสัยระหว่างควอไทล์

ผู้วิจัยกำนวณค่าพิสัยระหว่างกวอไทล์ โดยการคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความมีค่าไม่มากกว่า 1.50 แสดงว่าทรรศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อกวามนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) ถ้าผลการคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าทรรศนะของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

3. ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม

ผู้วิจัยจะคำนวณหาค่าฐานนิยมของแต่ละข้อความแล้วนำมาหาค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ เพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกันของ ทรรศนะจากกลุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการตัดสินข้อความที่มีผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีทรรศนะสอดคล้องกันเกี่ยวกับข้อความนั้น

4. การสรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรมีทรรศนะสอดคล้องกันทั้งในแง่ของมัธยฐานและฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์มาสรุปเป็นทรรศนะของนักสังคมวิทยาไทยต่อการจัดประสบการณ์ ในการศึกษาภาคบังคับ พุทธศักราช 2534 พร้อมทั้งอภิปรายและเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย